

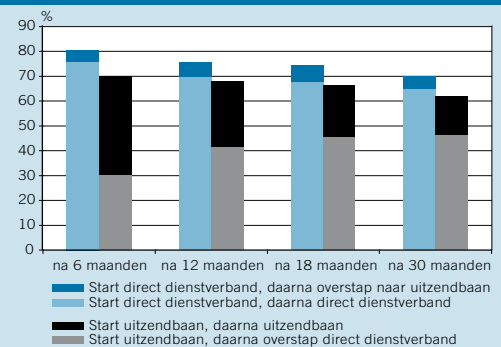
De uitzendbaan als opstap

Tussen 2001 en 2005 stonden jaarlijks, afhankelijk van de conjunctuur, vijf- tot zeventienduizend niet-werkende werkzoekenden ingeschreven bij de Centra voor Werk en Inkomen (CWI). Jaarlijks vinden ongeveer 350.000 daarvan een baan. Werk hervatten kan in een uitzendbaan of in direct dienstverband met een vast of tijdelijk arbeidscontract bij een werkgever. Circa één op de drie werkhervattingen door werkzoekenden is in een uitzendbaan.

Op basis van gekoppelde administratieve bestanden van het CWI, het UWV en het CBS is het mogelijk om de eerste dertig maanden na werkhervatting te volgen. Daarbij zijn de verschillen tussen de ervaringen van starters in een uitzendbaan en starters in direct dienstverband interessant. Uit de figuur blijkt dat de meeste baanvinders tweeënhalf jaar na werkhervatting nog steeds aan het werk zijn (niet noodzakelijk in dezelfde baan als bij de werkhervatting). 80% van de starters in direct dienstverband heeft na een half jaar nog een baan; na tweeënhalf jaar is dat nog steeds 70%. Van de starters in een uitzendbaan is na een half jaar 70% aan het werk en 60% na tweeënhalf jaar. De verschillen zijn niet dramatisch groot. Ook blijkt dat 37% van de werkhervattingen in een uitzendbaan hooguit een maand bij CWI stonden ingeschreven tegen 25% van de werkhervattingen in directe dienst. Ook in de maanden nadien komen snelle werkhervattingen vaker in een uitzendbaan terecht. Tegenover de wat lagere werkkansen over tijd staat voor starters in een uitzendbaan het voordeel van de kortere zoekperiode in het begin. Er is relatief veel baanmobiliteit na werkhervatting, gemiddeld drie banen in dertig maanden. Opvallend veel starters in een uitzendbaan werken na verloop van tijd bij dezelfde of een andere werkgever in direct dienstverband.

In de figuur is voor de starters in een uitzendbaan aangegeven welk deel er na verloop van tijd is overgestapt naar een direct dienstverband. Dat zijn er steeds meer. Na dertig maanden werkt driekwart in direct dienstverband. De uitzendbaan is voor veel werkzoekenden een opstap naar regulier werk.

Nog werkend na werkhervatting vanuit een CWI-inschrijving, 2001-2005.

Bron: A. Heyma en C. van Klaveren, "Uitzendbaan versus direct dienstverband: vergelijking loopbanen CWI-clënten", SEO rapport nr. 2008-12

Monetaire zaken

STEVEN JONK (DNB)

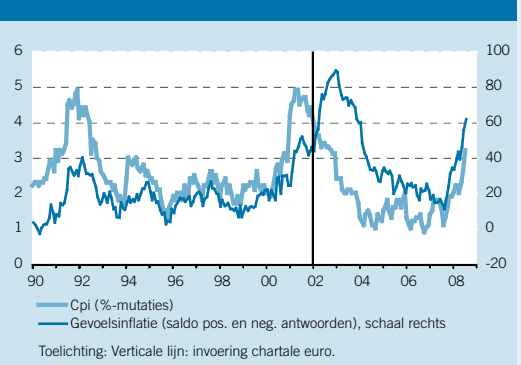
Het gevoel van inflatie

Sinds de introductie van de euro heeft het begrip gevoelsinflatie bekendheid verworven onder de Nederlandse bevolking. Zoals het woord al doet vermoeden geeft het een beeld van hoe mensen de prijsveranderingen in de afgelopen twaalf maanden hebben ervaren. In tegenstelling tot de traditionele inflatiemaatstaven, wordt de gevoelsinflatie niet bepaald aan de hand van gemeten prijsveranderingen. In plaats daarvan is het een resultaat van een enquête waarin mensen wordt gevraagd in welke mate de prijzen naar hun idee in het afgelopen jaar zijn gedaald of gestegen. Gevoelsinflatie is daarmee een kwalitatieve in plaats van een kwantitatieve maatstaf. Gevoelsinflatie beïnvloedt de reële economie onder andere via het consumentenvertrouwen, wat op zijn beurt de consumentenbestedingen beïnvloedt. Ook kan een hoge gevoelsinflatie leiden tot hogere looneisen, die via een loon-prijsspiraal de inflatie kunnen opdrijven.

De bijgevoegde figuur toont de gevoelsinflatie en de consumentenprijsindex (cpi). Hoewel het niveau van de gevoelsinflatie op zich niets zegt over het inflatieniveau, is in de figuur duidelijk te zien dat de bewegingen van de cpi en de gevoelsinflatie voor de invoering van de euro een grote samenhang vertoonden. De introductie van de euro heeft deze relatie verstoord, waarbij de gevoelsinflatie sterk opliep bij een dalende cpi. Na een aantal jaar van verhoogde gevoelsinflatie daalde deze in de afgelopen jaren weer en leek de relatie tussen gevoelsinflatie en cpi zich te normaliseren. Met het recente oplopen van de inflatie is echter ook de gevoelsinflatie weer sterk opgelopen.

Dit kan specifieke oorzaken hebben, zoals het feit dat prijzen van frequent gekochte artikelen sterker meetellen bij het bepalen van de gevoelsinflatie. Het oplopen van de inflatie wordt momenteel sterk veroorzaakt door hoge prijzen van voedsel en energie, beide veel gekochte producten. Ook bestaat er een verband

Inflatie en gevoelsinflatie.

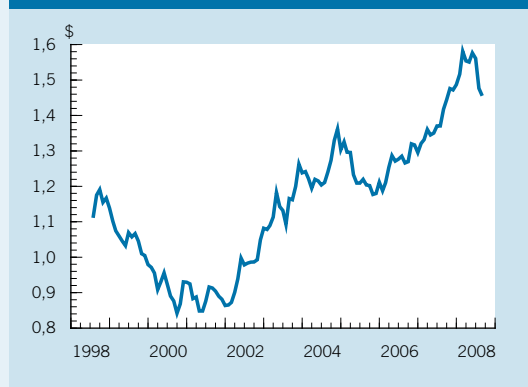
Bron: Europese Commissie en CBS

tussen de media-aandacht voor inflatie en de hoogte van de gevoelsinflatie. De toegenomen media-aandacht kan echter ook een gevolg zijn van de hogere gevoelsinflatie. Het is ook mogelijk dat de commotie over de inflatie rond de euro-invoering ertoe heeft geleid dat mensen gemiddeld sterker reageren op vragen over inflatie, terwijl hun gedragsreactie op de feitelijke prijsveranderingen niet veranderd is. In dit geval ontstaat er een nieuwe relatie tussen gevoelsinflatie en cpi, waarbij het niveau van gevoelsinflatie permanent hoger is.⁶

Herstel dollar niet duurzaam

De dollar is in de eerste weken van augustus duidelijk geapprecieerd, nadat deze in de jaren ervoor schijnbaar onstuitbaar deprecieerde. Het hernieuwde elan van de dollar wordt grotendeels toegeschreven aan de verschuivende inschatting van de economische verwachtingen van de VS en de eurozone. Aanvankelijk werd voor de VS een flinke, door de kredietcrisis veroorzaakte, recessie voorzien terwijl de eurozone,

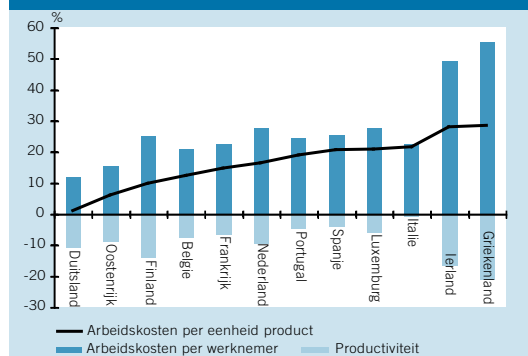
Dollar per euro (Stijging is depreciatie van de dollar).

Bron: FDA

waar verhoudingsgewijs minder kwetsbaarheden in huizenmarkten en schulden van huishoudens aanwezig zijn, beter overeind zou blijven. De Amerikaanse Federal Reserve verlaagde in het afgelopen jaar de korte rente dan ook vrij agressief, terwijl de ECB onlangs de rente nog verhoogde. Nu blijkt geleidelijk dat ook de eurozone niet geheel immuun is voor een verslechtering van de economische omstandigheden, terwijl de Amerikaanse economie, gelet op de groei in het tweede kwartaal, zelfs veerkrachtiger wordt ingeschat dan eerder gedacht. Dit zou weer een verlaging van de Europese rente binnen bereik brengen, terwijl de Amerikaanse korte rente, vanaf het huidige lage niveau, alleen nog maar omhoog kan. Per saldo leveren de verschuiving in economische perceptie en verwachte renteversillen een steun aan de dollar. Terwijl op deze inschatting van de kortetermijngroei veel valt af te dingen (zo is de Amerikaanse economie onderliggend zeker niet zo krachtig als de tweedekwartaalcijfers suggereren), kan zeker op basis van dergelijke relatief kortetermijnargumentatie geen trendbreuk van de langdurige trendmatige depreciatie van de dollar worden verklaard. Structureel blijft de dollar uitermate kwetsbaar vanwege de onevenwichtige mondiale financieringsverhoudingen. Het tekort op de Amerikaanse lopende rekening is groot en hardnekkig en de verbetering die je zou mogen verwachten onder invloed van een wat zwakkere Amerikaanse binnenlandse vraag en de sterke export is slechts mondjesmaat. Sterker nog: tezamen met een voorzien fors hoger overheidstekort is zelfs sprake van een toenemende afhankelijkheid van externe financiering, terwijl de traditionele financiers, overschotlanden zoals China en het Midden-Oosten, de in de afgelopen jaren ingezette diversificatie van hun reserves ook intensiveren. Dit impliceert een voortdurende druk op de Amerikaanse dollar. De recente appreciatie van de Amerikaanse munt is ons inziens dan ook niet structureel.

ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product tussen 2000 en 2007 voor de landen van de eurozone.

Bron: Eigen bewerking op basis van data Eurostat

Divergentie in EMU

De combinatie van een snel afkoelende wereld-economie en de appreciatie van de euro zet de uitvoer vanuit de eurozone onder druk. Sommige EMU-lidstaten hebben hier beduidend meer last van dan andere. Terwijl Spanje en Portugal met groeiende tekorten op de handelsbalans te kampen hebben, heeft Duitsland haar ruime overschot in stand weten te houden. Deze divergentie van de netto-uitvoersposities van de eurolanden wordt mede ingegeven door de ontwikkeling van hun relatieve concurrentie-

vermogen. De relatieve concurrentiekracht binnen de eurozone hangt in belangrijke mate af van de arbeidskosten per eenheid product. Deze worden bepaald door loonkosten en productiviteit. Als de loonkosten sneller stijgen dan de productiviteit, stijgen de arbeidskosten per eenheid product. De figuur toont de ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product tussen 2000 en 2007 voor de landen van de eurozone.

De ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product is sterk uiteen gelopen. Duitsland en Oostenrijk hebben een zeer gematigde loonontwikkeling doorgemaakt, waardoor hun arbeidskosten per eenheid product nauwelijks stegen. Hoewel Ierland en Griekenland een hoge productiviteitsgroei kenden, stegen de arbeidskosten aanzienlijk sneller, waardoor ook de arbeidskosten per eenheid product sterk toenamen. Hierdoor is de concurrentiepositie van Duitsland en Oostenrijk verbeterd ten koste van Ierland en Griekenland.

De divergerende loonontwikkeling in de eurozone hangt nauw samen met de inflatieverschillen. In een aantal zuidelijke EMU-listaten bestaat bijvoorbeeld nog automatische indexering van lonen, en vertaalt de relatief hoge inflatie zich direct in forse loonverhogingen.

De verschillen in relatieve concurrentiekracht hebben gevolgen voor de saldi op de lopende rekening. Landen met een relatief zwakke concurrentiepositie hebben over het algemeen een negatieve handelsbalans. De gemeenschappelijke munt verhindert dat deze onevenwichtigheid op termijn door een wisselkoersdepreciatie wordt opgelost. Hierdoor resteert een verlaging van de relatieve arbeidskosten per eenheid product als belangrijkste aanpassingskanaal, hetzij via lonen, hetzij via productiviteitsverbetering.